

KANTELU

Arvostelette oikeuskanslerille 5.7.2011 osoittamassanne kantelussa Pirkanmaan poliisilaitoksen menettelyä huumevalvonnassa. Katsotte muun ohella, että huumekoirien avulla yleisillä paikoilla suoritettu huumevalvonta loukkaa kansalaisten yksityisyyttä.

Olette ollut tyytymätön kihlakunnansyyttäjä A:n 30.6.2011 päivättyyn ratkaisuun samassa asiassa. A katsoi ratkaisussaan, että kantelussanne tarkoitettuun huumevalvontaharjoitukseen osallistuneiden poliisimiesten osalta ei ollut tullut ilmi seikkoja, joiden perusteella olisi ollut syytä epäillä poliisimiesten syyllistyneen rikokseen.

RATKAISU

Koulutetun poliisikoiran käyttö huumevalvonnassa

Samaa asiaa koskevissa aiemmissa oikeuskanslerinviraston ratkaisuissa (OKV/1050/1/2002, OKV/907/1/2004 ja OKV/225/1/2011) on yksityiskohtaisen aineiston perusteella lausuttu oikeuskanslerinviraston perusteltu näkemys kantelussanne tarkoitettusta huumekoirien käytöstä huumevalvonnassa. Ratkaisut on toimitettu Poliisihallitukselle ja sisäasiainministeriön poliisi-osastolle tiedoksi. Liitän ratkaisut tähän vastaukseeni.

Vastaavan Varsinais-Suomen poliisilaitoksen menettelyä koskevan kantelun (OKV/225/1/2011) yhteydessä Poliisihallitukselta pyydetyn selvityksen mukaan poliisilaitokset käyttävät huumekoiria huumevalvonnassa yleisillä paikoilla siten, että koira kulkee ohjaajansa mukana yleisellä paikalla kulkevien ihmisten joukossa eikä ketään yksittäistä henkilöä valikoida tai velvoiteta tarkastukseen. Huumekoira ei erikseen haastele jokaista vastaantulijaa, vaan aistii ilmapirtausten mukana huumeista tulevan hajun kohtalaisen etäältä. Hajun saatuaan koira tunnistaa hajun lähteen ja ilmaisee sen ohjaajalleen. Toiminta tapahtuu mainitun selvityksen mukaan täysin huomaamatta ja koira kulkee ohjaajansa mukana kuten muutkin koirat.

Kerrotun perusteella tältä osin poliisin toiminnassa ei ole käytettävissäni olevan selvityksen perusteella tullut ilmi sellaista, mihin minulla laillisuusvalvojana olisi tarvetta puuttua. Olen perustellut näkemystäni tarkemmin oheisessa aiemmassa ratkaisussa OKV/907/1/2004. Kyseinen ratkaisu koski Turun kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä huumevalvonnassa.

Henkilötarkastuksen tekeminen osana huumevalvontaa

Pohditte kantelussanne myös poliisin tilanteessa käyttämien pakkokeinojen lainmukaisuutta. Toisena kysymyksenä tuleekin arvioitavaksi, voiko huumevalvontaan koulutetun koiran merkkanaamaksi tuleminen olla peruste tehdä merkatulle henkilölle henkilötarkastus.

Pakkokeinolain 5 luvun 10 §:ssä säädetään henkilötarkastuksen edellytyksistä. Lainkohdan mukaan sille, jota on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta, saadaan tehdä henkilötarkastus takavarikoitavan taikka väliaikaiseen hukkaamiskieltoon tai vakuustakavarikkoon pantavan esineen tai omaisuuden löytämiseksi tai muutoin sellaisen seikan tutkimiseksi, jolla voi olla merkitystä rikoksen selvittämisessä.

Henkilötarkastuksen edellytykseksi asetettu syytä epäillä kynnys on verraten alhainen. Esitutkintalain esitöissä (HE 14/1985, s. 16) sitä on kuvattu siten, että rikosta on syytä epäillä kun asioita huolellisesti harkitseva ihminen havaintojensa perusteella päätyy tällaiseen lopputulokseen. Huumausainerikoksesta (Rikoslain 50-luvun 1 §) tuomittava ankarin rangaistus on kaksi vuotta vankeutta ja huumausaineen käyttörikoksesta (Rikoslain 50-luvun 2a §) tuomittava ankarin rangaistus on kuusi kuukautta vankeutta.

Kantelussanne tarkoitettussa asiassa Pirkanmaan poliisilaitoksen vanhempi konstaapeli B on kihlakunnansyyttäjä A:lle antamassaan selvityksessä todennut, että kyse on ollut Tampereen rautatieasemalla järjestetystä harjoituksesta, jossa mukana oli henkilöitä, jotka olivat poliisin omia maaleja koirille. Koirat reagoivat myös harjoitukseen kuulumattomiin sivullisiin henkilöihin. Näissä tapauksissa joku Pirkanmaan poliisilaitoksen poliisimiehistä puhutti koiran merkkanaamaa henkilöä. Paikanpäällä ei tehty henkilötarkastuksia vaan ne tehtiin tarvittaessa poliisilaitoksella. B:n mukaan näissä tapauksissa henkilötarkastuksista laadittiin pakkokeinopöytäkirjat. B:n selvityksen mukaan mitään toimenpiteitä ei suoritettu pelkästään koiran merkkanaamisen perusteella, vaan syytä epäillä kynnyksen ylittyminen eli henkilötarkastuksen lainmukaisten edellytysten täyttyminen määriteltiin poliisimiehen kokonaisarvion perusteella.

Johtopäätös

Edellä mainittu huomioon ottaen kantelustanne ja muusta käytössäni olevasta aineistosta ei ilmene oikeudellisia perusteita arvioida Pirkanmaan poliisilaitoksen poliisimiesten toimineen kantelussanne tarkoitetussa huumevalvonnassa lain tai virkavelvollisuuksiensa vastaisesti tai muutenkaan moitittavasti. Huumevalvonnassa pakkokeinon edellytyksenä olevan näyttökynnyksen ylittyminen tulee arvioida tapauskohtaisesti. Kihlakunnansyyttäjä A on ratkaissut asian hänelle lain mukaan kuuluvan harkintavallan rajoissa. Kirjoituksenne ei siten anna aihetta toimenpiteisiini.

Oikeuskansleri

Jaakko Jonkka

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Petri Rouhiainen